

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและความเป็นไทย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความคิดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรมและประเพณี ดังนั้นภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยต่อไป (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 3) ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสดำรัสเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางด้านภาษาประจำชาติไว้ว่า "...ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศมีภาษาของตนเอง แต่เขาก็ไม่ค่อยแข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้" (สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์, 2543, หน้า 6) เพราะฉะนั้นเราจึงควรช่วยกันธำรงรักษาภาษาไทยให้คงอยู่ต่อไป โดยการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย และผู้ที่จะสามารถปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ได้ดีก็คือครูสอนวิชาภาษาไทยนั่นเอง แต่ปรากฏว่าวิธีการสอนของครูภาษาไทยไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่จะเรียนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนหลักภาษาไทยที่ถือว่าเป็นระเบียบแบบแผนของภาษาที่กำหนดขึ้น เพื่อให้คนที่ใช้ภาษาเดียวกันใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตรงกัน

จากการสำรวจสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทยของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 6) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งปัญหาการเรียนการสอนหลักภาษาไทยมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ปัจจัยแรกคือ ปัจจัยที่เกิดจากครู ได้แก่ ครูไม่รักและไม่มีความถนัดในการสอนวิชานี้ ครูขาดกลวิธีในการสอนที่เอื้อให้การเรียนการสอน

สนุก ไม่แม่นยำในเนื้อหา ไม่ชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติม ขาดความมั่นใจ มีทัศนคติที่ไม่ดี หรือ อาจจะขาดความพร้อมในเรื่องของหลักสูตร ขาดคู่มือครู ขาดการฝึกอบรม และขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน เป็นต้น (นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, 2529, หน้า 68; ศศิธร ัญญลักษณ์, 2542, หน้า 73; สมพร มั่นตะสูตร, 2526, หน้า 152; อำนวย อุ่นคำเมือง, 2526, หน้า 23) ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยที่เกิดจากนักเรียน เช่น นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนหลักภาษาไทย โดยคิดว่าหลักภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ต้องใช้การท่องจำ และเมื่อมีข้อบกพร่องครูมักจะตำหนิมากกว่าให้กำลังใจทำให้ไม่อยากเรียน (สำราญ คำอ้าย, 2539, หน้า 3) ซึ่งก็ตรงกับการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทยของสุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2538, หน้า 204) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า หลักภาษาไทยยาก เรียนยาก ไม่สนุก และไม่น่าสนใจ ปัจจัยประการสุดท้าย ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากเนื้อหาของหลักภาษาไทย กล่าวคือ เนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตรและหนังสือเรียนมีความซ้ำซ้อนกันในทุกระดับชั้นทำให้เกิดความซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย รวมทั้งเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหนังสือเรียนหลักภาษาไทยไม่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของนักเรียน นอกจากนี้เนื้อหาที่มีในหนังสือเรียนก็ให้เพียงสังเขปเท่านั้น อธิบายไม่ละเอียดพอที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจได้ (สำราญ คำอ้าย, 2539, หน้า 3; สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม, 2538, หน้า 204) จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทยดังกล่าว จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทยใหม่ ครูจะสอนโดยใช้วิธีการบอก การบรรยาย และเน้นให้นักเรียนท่องจำเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะจะทำให้ปัญหาการเรียนการสอนหลักภาษาไทยยังคงมีต่อไปไม่ว่ายุคใดสมัยใด

ดังนั้นครูควรจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นอกจากนี้กระบวนการศึกษา จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อีกทั้งการจัดการ กระบวนการเรียนรู้จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมจะมีสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดแตกต่างกัน (พิงพิศ จักรปิง, ม.ป.ป., หน้า 5)

นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย เพราะนักเรียนแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะที่ต่างกันไป นักเรียนบางคนมีลักษณะชอบแข่งขันมากกว่าผู้อื่น บางคนชอบเรียนคนเดียว ขณะที่บางคนเรียนได้ดีในกลุ่ม บางคนเรียนได้ผลดี

เมื่อเรียนอย่างอิสระ หรือนักเรียนบางคนมีความพอใจที่จะฟังและทำตามคำสั่งของครู เป็นต้น เช่นเดียวกับความคิดเห็นของโบก (Bogue, 1974, p. 150) เรสเลอร์ และวิกเตอร์ (Rezler & Victor, 1981, p. 28) ที่กล่าวว่า นักเรียนในห้องเรียนมีความแตกต่างกันในวิธีการเรียน นักเรียนบางคนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเอง อาศัยเพียงคำแนะนำจากครูเท่านั้น บางคนเรียนได้ดีจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ

เมื่อนักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันก็ย่อมต้องการเรียนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นครูจะต้องหาวิธีสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด วิธีการหนึ่งก็คือการค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน (อัจฉราธรรมภรณ์, 2531, หน้า 31 - 37) ซึ่งการค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนจะเป็นข้อมูลสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เข้าใจลักษณะของนักเรียนมากขึ้น และจะมีผลต่อการพิจารณาเลือกเทคนิควิธีสอนหรือพัฒนาวิธีสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน (Davidman, 1981, p. 641) ยิ่งครูเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนมากเท่าใดก็ยังสามารถวางแผนจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการหลากหลาย สนองความต้องการของนักเรียนในห้องเรียนได้มากขึ้นเท่านั้น (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2544, หน้า 34) ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดของฮันท์ (Hunt, 1981, p. 647) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนชอบเป็นคุณลักษณะที่สามารถค้นหาได้ ถ้าครูทราบรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนก็จะเป็นแนวทางไปสู่การสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพกับนักเรียน หากครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับความแตกต่างเหล่านั้นแล้ว จะมีนักเรียนหลายคนที่อาจถูกกีดกันออกไปจากกระบวนการเรียนการสอนของครู

นอกจากนี้ถ้านักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่ตนเองพอใจและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง จะทำให้จิตใจของนักเรียนมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้และสนุกไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีเจตคติที่ดีต่อครูและวิชาที่เรียน ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นที่น่าพอใจ และยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นด้วย ดังที่ทอมป์สันและทอมป์สัน (Tommyay & Thompson, 1982, pp. 127 - 128) กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของตน ดังนั้นการที่ครูเข้าใจและทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในการบรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (อภามภรณ์ ศิริวาทเนย์, 2533, หน้า 3)

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่การเรียนการสอนในประเทศไทยยังไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนและความสำคัญของรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน จึงทำให้การเรียนการสอนหลักภาษาไทยไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในหลักสูตร ผู้วิจัยคิดว่า ถ้านำรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทย ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นน่าจะลดลงหรือหมดไปได้ นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่ามีกรนำรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนไม่มากนัก มีเพียงแค่การศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และมีงานวิจัยเพียงไม่กี่เล่มที่ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา แต่ก็ไม่ได้นำรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังจากได้รับการสอนที่ยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน
3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ

สมมติฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนโดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน” ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การจำแนกรูปแบบการเรียนรู้ของกราชาและไรช์แมน (Grasha & Reichman)

2. คำว่า รูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น วิธีการเรียน แบบการเรียน แบบการคิด กลวิธีการเรียน เป็นต้น แต่สำหรับงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “รูปแบบการเรียนรู้”

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 119 คน

2. เนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัยนี้คือ เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน

สำหรับเนื้อหาที่ใช้ใน การสอนนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจากหนังสือเรียนหลักภาษาไทย เล่ม 2 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ (คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน) ประโยคความเดียว ประโยคความรวม ประโยคความซ้อน และการขยายส่วนต่าง ๆ ของประโยค

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนที่ยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการเรียนหลักภาษาไทย หมายถึง การเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยก่อนและหลังจากที่ได้รับการสอนโดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน

2. รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการที่นักเรียนใช้เป็นประจำในการเรียน โดยสามารถแบ่งเป็น 6 แบบตามแนวคิดของกราช่า และไรช์แมน (Grasha & Reichman) ได้แก่

2.1 แบบอิสระ (Independent) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่ชอบคิดและหาความรู้ด้วยตนเอง ทำงานด้วยความคิดของตนเอง และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

2.2 แบบพึ่งพา (Dependent) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่อยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อย จะเรียนเฉพาะเรื่องที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น โดยจะยึดครูและเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งความรู้และแหล่งที่จะช่วยเหลือเขาได้ รวมทั้งชอบให้ครูบอกว่าจะต้องทำอะไร

2.3 แบบร่วมมือ (Collaborative) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และเห็นว่าห้องเรียนเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้

2.4 แบบแข่งขัน (Competitive) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่คิดว่าในห้องเรียนจะต้องมีการแข่งขันเพื่อเอาชนะ หรือพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น ๆ เพื่อให้ได้รางวัล

2.5 แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ไม่สนใจเนื้อหาวิชา และไม่ชอบร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2.6 แบบมีส่วนร่วม (Participant) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้คือ เป็นคนที่ต้องการเรียนและชอบที่จะเรียนในชั้นเรียน ชอบที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากชั้นเรียน และมีความรู้สึกรู้สึกว่าจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มากที่สุด แต่จะมีส่วนร่วมน้อยมากถ้ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในชั้นเรียน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นการพัฒนาการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาวิธีการเรียนการสอนหลักภาษาไทย
3. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักภาษาไทยในระดับชั้นอื่น
4. เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นและระดับชั้นอื่น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University